

CO JE TO PIRÁTSTVÍ A JAKÉ TRESTY ZA NĚJ HROZÍ?

Piráťství

Piráťstvím rozumíme neoprávněné nakládání autorskými díly a ostatními předměty ochrany podle práv souvisejících s právem autorským takovým způsobem, který přísluší pouze nositelům práv k těmto dílům a ostatním předmětům. Piráťství je parazitování na duševním vlastnictví někoho jiného a to především za účelem zisku. Pojmenování piráťství vzniklo původně podle pojmenování černých rozhlasových stanic umístěných na lodích, které kotvily v mezinárodních vodách. Tyto stanice neoprávněně vysílaly hudbu, tedy autorská díla. Rozšíření tohoto názvu na celou oblast porušování práv k duševnímu vlastnictví je zcela příhodné. Také námořní pirát okrádal jiné lodě a bral majetek, který nebyl jeho. Pouze nádech romantiky se zcela vytratil. Dnešního piráta zajímá pouze zisk. Pokud tedy bude moci, použije i váš výtvor, aby ho zpeněžil. Současní piráti se také často dopouštějí i jiné trestné činnosti a výjimkou není ani jejich účast ve zločinných spolčeních a organizovaném zločinu. Odhaduje se, že zisky z piráťství vysoce převyšují zisky z drog a prostituce dohromady.

V České republice se často setkáváme s názorem veřejnosti, že piráťství je problém pouze úzké skupiny subjektů - nositelů práv k dílům, které jsou neoprávněně užívány. Tento názor však značně nepřesný a nezohledňuje většinu aspektů piráťství. Poškozeným je nejen přímý nositel práva k předmětnému dílu či jinému předmětu, ale také další subjekty. Zřejmým je poškozování všech subjektů v určitém odvětví, neboť pirát je pro ně nekalou konkurencí, která nabízí stejné nebo podobné zboží za nižší cenu, neboť nemá náklady na pořízení práv k užití. Přesto však má pirát z každého případu větší zisky než legální podnikatel.

Piráťskými aktivitami je poškozována celá společnost. Černý trh snižuje legální zisky, ze kterých jsou odváděny daně, přitom zisky z tohoto nelegálního podnikání jsou nemalé. Vysoké zisky z piráťství a ve srovnání s ostatními výnosnými nelegálními aktivitami jako je obchodování s drogami, bílým masem či zakázanými zbraněmi nízké tresty lákají také organizovaný zločin, který prostřednictvím těchto příjmů financuje své další nekalé aktivity. Poškozeným je samozřejmě i spotřebitel, který dostává za cenu podobnou originálnímu výrobku nekvalitní produkt bez možnosti reklamace.

V oblasti filmového průmyslu má piráťství i další negativní dopady. Komerční piráťství totiž poškozuje nejen nositele práv a subjekty, které se podílejí na exploataci filmů, ale také film samotný. Piráťství narušuje trh jako takový; piráti se soustředí zejména na tituly, které si najdou širokou diváckou obec, a tyto potom nabízejí za cenu, které nemůže legální distributor dosáhnout. Cena je však pro mnoho diváků určující; menšinové žánry a tituly jsou pak ještě méně komerčně úspěšné, než by tomu bylo na nezdeformovaném trhu. To má zpětně vliv na politiku filmových producentů, kteří ještě neochotněji uvolňují prostředky na financování méně komerčních či uměleckých projektů. Nabídka „levných“ nelegálních kopií komerčních

titulů působí i na vkus diváků a snižuje šance českých a evropských titulů. Nedostatečné zisky či dokonce ztráty z distribuce domácích snímků pak výrazně omezují příliv kapitálu do domácího filmového průmyslu a tím omezují i samotný vznik nových snímků.

Tresty

Užití díla či jiného předmětu ochrany podle práv souvisejících s právem autorským bez souhlasu vykonavatelů práv k nim je porušením práva autorského resp. práv souvisejících s právem autorským a zakládá občanskoprávní i trestněprávní resp. přestupkovou či správní odpovědnost. Kdo svévolně, tedy bez souhlasu nositelů autorských práv a práv souvisejících s právem autorským, užívá předmět ochrany podle těchto práv, dopouští se neoprávněného zásahu do autorského práva a práv souvisejících s právem autorským a měl by si být vědom nepříznivých důsledků, které pro něho z jeho jednání vyplývají. Především mohou oprávněné osoby žádat, aby se protiprávního jednání zdržel a závadný stav napravil. Dále pak mohou žádat vydání bezdůvodného obohacení, a to podle § 40 odst. 3 aut. zák. ve výši dvojnásobku odměny, která byla na získání příslušné licence k užití obvyklá v době neoprávněného nakládání s předmětem ochrany, a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění a to i finančního. Ceny licence k šíření filmových děl jsou velmi vysoké; pohybují se od tisíců až desetitisíců amerických dolarů. Vznikla-li škoda, mohou oprávněné osoby požadovat její náhradu. Škodou může být například snížení zisku vysílatele z poskytování licencí k užití vysílání přenosem třetím subjektům, především kabelovým televizím.

Zároveň se však porušovatel autorského práva a práv souvisejících s právem autorským nemůže zříci ani trestní či přestupkové a správní odpovědnosti. Svým jednáním může naplnit trestný čin porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 trestního zákona, za což mu hrozí trest odnětí svobody až na dvě léta, peněžitý trest až do výše 5 miliónů Kč a propadnutí věci. Dopustí-li se pirátství ve značném rozsahu nebo získal-li jím značný prospěch hrozí mu kromě pokuty a propadnutí věci (tj. např. zařízení, kterým k porušování předmětných práv došlo) i trest odnětí svobody na 6 měsíců až 5 let. K výkladu § 152 tr. zák. Vás upozorňujeme na usnesení Nejvyššího soudu ČR k výkladu znaků trestného činu podle § 152 tr. zák., sp. zn. 2 Tzn 46/96 ze dne 17.7.1996, v jehož odůvodnění se konstatuje, že „ustanovení § 152 tr. zák. je tzv. normou blanketní, která odkazuje předpisy o právu autorském. Z hlediska posuzování subjektivní stránky jednání pachatele tohoto trestného činu proto platí, že neznalost autorského zákona se posuzuje stejně, jako neznalost normy trestní a pachatele proto nevyvíňuje.“ Za spáchání přestupku mu hrozí pokuta do výše 15.000,-. Ani uložením trestu nezaniká povinnost porušovatele vydat bezdůvodné obohacení a nahradit vzniklou škodu.